

Методичні рекомендації щодо вивчення предмета “Економіка” в 2009/10 навчальному році

Економічна освіта, її якість та результати - академічні, професійні та життєві - сьогодні є ключовими пунктами розвитку суспільства не тільки в Україні, але й у багатьох країнах світу.

Із переходом України до ринкової економіки гостро постало питання формування сучасної економічної культури населення, переорієнтації й поглиблення економічної освіти. Актуальним є виховання людини здатної сприймати ринкові перетворення, легко адаптуватися до змін у житті (особливо в умовах світової кризи), вільно оперувати основними економічними поняттями.

Метою економічної освіти в системі загальної середньої освіти є така підготовка учнів, яка забезпечить їм достатній рівень життєвої компетентності у сфері економічних відносин на рівні держави, родини та окремої людини. Загальні економічні знання потрібні кожному учневі незалежно від його життєвого і професійного вибору.

Зміст шкільного курсу економіки побудовано таким чином, щоб він зміг реалізувати мету і завдання курсу, сформувані базові знання з основ економічної науки, познайомити з основними тенденціями розвитку економіки (науки і господарства) на сучасному етапі отримати спеціалізацію з обраного профілю.

На сьогодні вивчення економіки в школі має забезпечувати:

- розвиток економічної культури, економічного мислення учнів спрямованого на критичний аналіз процесів і результативність діяльності;
- формування умінь самостійно набувати, засвоювати і застосовувати економічні знання, спостерігати і пояснювати сучасні економічні явища;
- розширення уявлень про професійну діяльність у сфері економіки, отримання і закріплення навичок обраного профілю;
- забезпечення рівня економічної підготовки, що дозволить старшокласникам продовжити навчання на економічних факультетах у вищих навчальних закладах.

Всі рекомендації щодо вивчення економіки за два попередніх навчальних роки залишаються чинними і для 2009/10 року.

Вивчення предмета у 2009/10 навчальному році здійснюватиметься за такими збірниками програм: «Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи економіки. Основи підприємницької діяльності», К.: Шкільний світ. 2001р. та «Програми для профільного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Програми спецкурсів і факультативів», Кам'янець-Подільський, Абетка-НОВА, 2003 р.

Програми позбавлені жорсткого поурочного поділу. Вчитель має право довільно визначати кількість годин на вивчення тем, але без вилучення одних на користь інших. Обласні, районні та міські методичні кабінети (центри) не уповноважені регламентувати розподіл вчителем навчальних годин у межах тем.

У старшій школі економіка як базова дисципліна викладається у 10 класах всіх профілів (одна година на тиждень).

Саме в цьому віці учні вже мають певний багаж знань, а деякі вже й власний досвід роботи, частина із них визначилася із майбутньою професією, тому вони свідомо сприймають запропоновані знання та краще орієнтовані на здобуття економічної освіти. Крім того, психологічні особливості в цьому віці дають можливість не тільки зрозуміти окремі економічні факти, а й робити аналітичні узагальнення. З урахуванням профільного навчання у

старшій школі є можливість застосовувати різні підходи до економічної освіти старшокласників. У школах, ліцеях, класах з поглибленим вивченням економіки, крім обов'язкового курсу запроваджуються курси за вибором з конкретних напрямів економіки.

У класах суспільно-гуманітарного профілю економіка викладається протягом двох років: у 10 класі в курсі «Основи економіки» вивчається ринкова система; рівновага на ринку; попит і пропозиція; виробництво економічних благ; економічні ресурси; організація праці, роль обміну у перерозподілі благ; обмін і формування ринку; роль грошей; ціна товару; природні ресурси, їх ринки; власність, права власності; елементи підприємництва; економічна роль конкуренції; види ринку; види доходів. В 11 класі вивчається аналітична економіка, де розглядаються загальні поняття мікро - і макроекономіки: система національних рахунків; теорія економічного зростання; теорія ділових циклів; гроші і капітал; грошовий обіг; банки, їх функції; цінні папери, їх види; роль держави в умовах ринкової економіки; світова економіка та економічні системи.

Вивчення навчального предмета «Економіка» на профільному рівні у цьому навчальному році вчитель може здійснювати за «Збірником програм з економіки для загальноосвітніх навчальних закладів» ч.1.;ч.2.; видавництва «Аксіома», 2008 р. та «Збірником програм для курсів за вибором з економіки» цього ж видавництва.

Рівень профільного вивчення економіки реалізується у профільних класах. Профільне навчання забезпечується поглибленим вивченням курсу “Економіка” (по дві години на тиждень у 10 та 11 класах), введенням курсів за вибором та факультативів і близьких до економіки предметів: математики, географії, правознавства.

При організації **допрофільного** вивчення економіки у 8-9 класах за рахунок годин варіативної складової навчального плану рекомендуємо вивчати курс «Моя економіка» (автори Л.М. Кириленко, Л.П. Крупська, І.М. Пархоменко, І.Є. Тимченко).

У класах з поглибленим вивченням економіки пропонуємо до використання програми «Основи економіки» автора І.І. Климюка або «Основи економіки» автори: Л.М. Кириленко, Л.П. Крупська, І.М. Пархоменко, І.Є. Тимченко.

При роботі за зазначеними вище навчальними програмами вчитель має право коригувати кількість годин залежно від можливостей навчального закладу.

Для поглиблення і розширення змісту профільних предметів або забезпечення профільної прикладної і початкової професійної спеціалізації навчання пропонуються курси за вибором, які викладаються за рахунок варіативного компонента змісту освіти. В старшій школі, як профільній, зміст предмета «Економіка» представлений окремими спеціальними курсами, які враховують інтереси, здібності та життєві плани учнів з одного боку, і відповідають профілю школи з іншого. До варіативної частини профільної школи віднесено такі економічні курси: «Основи підприємницької діяльності», «Власна справа», «Основи менеджменту», «Основи інтелектуальної власності», «Основи споживчих знань», «Основи сімейного господарювання» тощо.

Основними завданнями курсів за вибором є забезпечення вивчення економіки і споріднених з нею предметів на достатньому рівні. За їх допомогою відбувається трансформація наукових знань учнів в їхній практичний досвід. Курси за вибором мають бути переважно прикладного характеру. Практичні роботи, екскурсії, презентації, дослідження, моделюючі або ситуативні впра-

ви є невід’ємною складовою занять. Робочі плани профільних класів можуть включати багато курсів за вибором і факультативів. Тим самим забезпечується гнучка система профільного навчання, яка надає учням можливість обрати індивідуальну освітню програму.

Робочі плани класів з поглибленим вивченням предмета, крім розширення і поглиблення змісту, мають сприяти формуванню стійкого інтересу до предмета, розвитку відповідних компетенцій і орієнтації на професійну діяльність, пов’язану з обраним профілем. Поглиблене вивчення здійснюється за спеціальними програмами або за модульним принципом: програма „Основи економіки” доповнюється набором курсів за вибором певного спрямування. Кожна із наведених програм може вивчатися за різними рівнями складності та обсягом. З метою більш повного врахування й розвитку навчально-пізнавальних інтересів учнів, їхніх нахилів і здібностей, вчителю надається право змінювати до 30 % змісту обраної навчальної програми.

Важливим завданням вважаємо продовження впровадження у навчальний процес **курсу за вибором «Основи споживчих знань»**, оскільки споживча освіта в Україні є однією з головних форм пристосування людей до нових і швидко змінних умов життя, заснованого на принципах ринкової економіки.

З метою активнішого впровадження споживчих знань у навчальний процес пропонуємо, у випадку відсутності достатньої кількості годин на вивчення курсу, наскрізну навчальну програму курсу за вибором «Споживчі знання» для учнів 1-11(12) класів вивчати у будь-якому з класів, коригуючи кількість годин.

Програма та навчальні посібники побудовано таким чином, що курс може викладатися як самостійний у будь-якому класі або бути наскрізним з 1 по 11 класи.

Суттєву допомогу для підвищення свого фахового рівня та у підготовці до уроків з географії вчителям надають журнал «Географія та основи економіки в школі» Міністерства освіти і науки України і газета «Краєзнавство. Географія. Туризм».